

ТЕХНОГЕННИ ШУМОВЕ ПРИ ДИСТАНЦИОННО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЗЕМЯТА ОТ КОСМОСА

Иван Димитров

Институт за космически изследвания и технологии – Българска академия на науките
e-mail: idimitrov@space.bas.bg

Ключови думи: техногенни шумове, фотоволтаични системи, дистанционни изследвания

Резюме: Разгледани са техногенни шумове при дистанционно изследване на земята от космоса. Представени са основните източници на техногенни шумове - фотоволтаични системи и оранжерии и характеристиките им в различни спектрални диапазони.

ANTHROPOGENIC NOISES IN REMOTE SENSING OF THE EARTH FROM SPACE

Ivan Dimitrov

Space Research and Technology Institute – Bulgarian Academy of Sciences
e-mail: idimitrov@space.bas.bg

Keywords: Arterial blood pressure, pulse wave, electrocardiogram (ECG)

Abstract: The anthropogenic noise in remote sensing of the earth from space are explained in the article. Presented are the main sources of anthropogenic noise - photovoltaic systems and greenhouses and their characteristics in different spectral ranges.

Въведение

При извършване на дистанционни изследвания на земята от космоса съществуват редица шумови източници от природен и техногенен характер. Някои от техногенните шумове са свързани с възобновяемите енергийни източници – фотоволтаични системи. През последното десетилетие в България са изградени редица фотоволтаични паркове, произвеждащи електроенергия чрез преобразуване на слънчевата радиация. По данни на Българската фотоволтаична асоциация към 21.02.2016 г. в България са инсталирани мощности за производство на 819740 kW [1] електроенергия. Тези системи за производство на „зелена енергия“ оказват определени негативни въздействия на околната среда. Едно от тях е предизвикване на оптични емисии във видимия и инфрачервен диапазон на светлината.

Техногенни шумове

Преобразуващите елементи на фотоволтаичните системи са основните емитенти на техногенни шумове. Елементите могат условно да се разделят на следните типове.

По тип на окачване на преобразуващите елементи: трайно фиксирани модули, едноосни или двuosни подвижни според слънцестоеенето модули (т.н. „Movers“).

По тип на преобразуващата технология: монокристален силиций, поликристален силиций, полупроводникови тънкослойни преобразуващи елементи.

По специфичното местоположение на преобразуващи елементи: разстояние между редовете; ландшафтен релеф; площ и д.р.

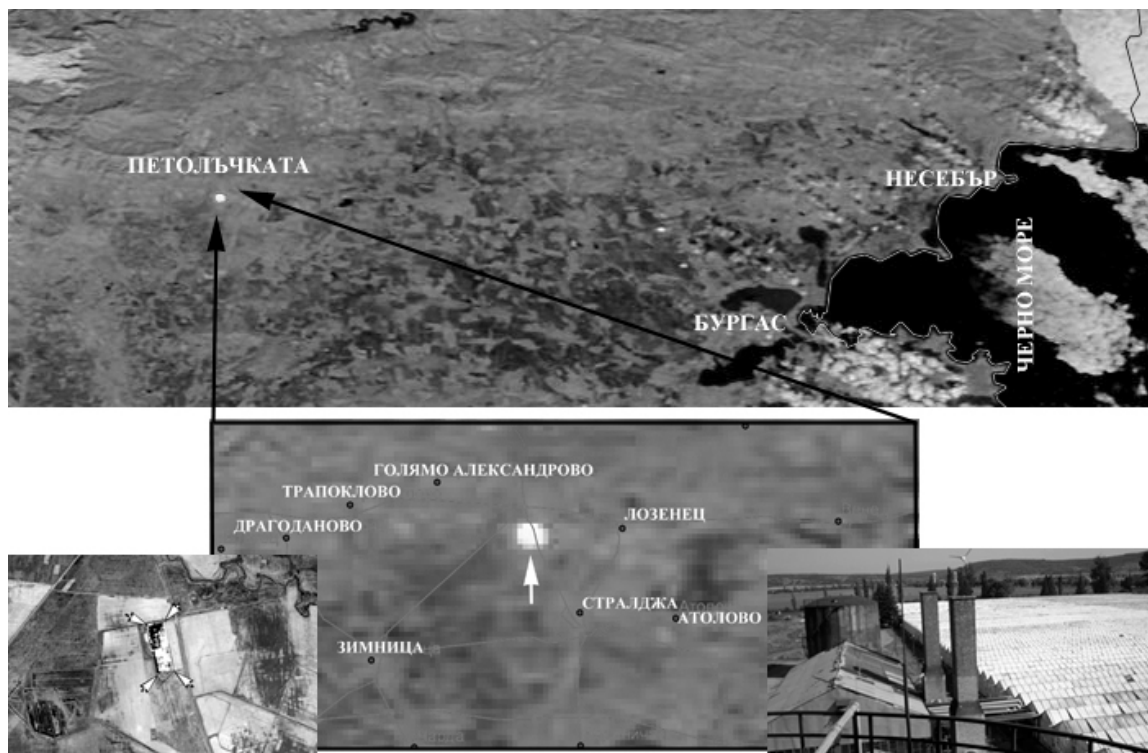
Изброените типове преобразуващи елементи оказват влияние на оптичните отразителните характеристики на фотоволтаичния парк. На практика всеки обект има своя

индивидуална отразителна характеристика в оптичния диапазон. Аналогични шумови оптични емисии имат и други обекти: оранжерии, сгради със стъклени фасади, халета с метални покриви, мокри бетонови и асфалтови повърхности, метални комуникационни антени и д.р.

При ФВП основен принос за генерирания оптичен шум имат преобразуващите модули и металните закрепващи конструктивни елементи. В преобразуващите модули основен принос имат стъклените повърхности на модулите и граничния слой стъкло/силиций (полупроводник). Отразената слънчева радиация намалява ефективността на преобразуване и понижава икономическия ефект на ФВП. За борба с това явление се използват антирефлексни покрития в спектрален диапазон на слънчевата радиация от 380 до 780 nm. Въпреки тези мерки във видимия оптичен диапазон се забеляват значителни отражения, които довеждат до "заслепяване" (навлизане в зона на насищане) на регистриращата апаратура на борда на космическите летателни апарати (КЛА). Направените изследвания от водещи световни фирми и изследователски центрове показват, че около 15-20% от слънчевата радиация във видимия диапазон се отразява от преобразуващите модули. Аналогични проблеми съществуват и в инфрачервения диапазон на слънчевата радиация. При разсейване на отразената слънчева радиация възникват значителни нива на поляризация, зависещи от редица фактори.

При извършване на рутинен мониторинг на територията на България в оптичния диапазон с използване на информация от спътниците TERRA и AQUA периодично се забелязват източници на оптичен шум от техногенен характер с определена периодичност, разположение и разновидност на емитентите[2,5]. Полските и горски пожари като шумови емитенти носят случаен характер. Фотоволтаичните системи внасят шум в зависимост от своите характеристики, ъгъла на падане на слънчевата радиация, траекторията на спътника и характеристиките на спътниковата регистрираща апаратура[2]. Аналогични шумове внасят и сградите със стъклени фасади – напр. оранжерии.

На фиг.1 е представена емисия на оранжерията край г.Стралджа до пътен възел Петолъчката [3,4,5]. На фиг.2 е представена емисия на оранжерията край г.Пазарджик. На фиг.3 е представен ФВП край с.Черганово (общ.Казанлък) в режимна генерация на оптичен шум. На фиг.4 е представен ФВП край с.Караджалово в режимна генерация на оптичен шум. На фиг.5 са представени 28 значими шумови обекти на територията на България. На фиг.6 е представен ФВП край Исакча и Никулицел (обл.Тулча-Румъния). На фиг. 7-12 са представени излъчванията на ФВП край Исакча в различни спектрални диапазони на апаратурата MODIS на спътника TERRA. На фиг.13 са представени 10 значими шумови обекти на територията на област Сливен и Ямбол.При всички изследвани обекти проекционната площ на генерирания оптичен шум в пъти превишава площта на излъчващия обект.

Фиг. 1

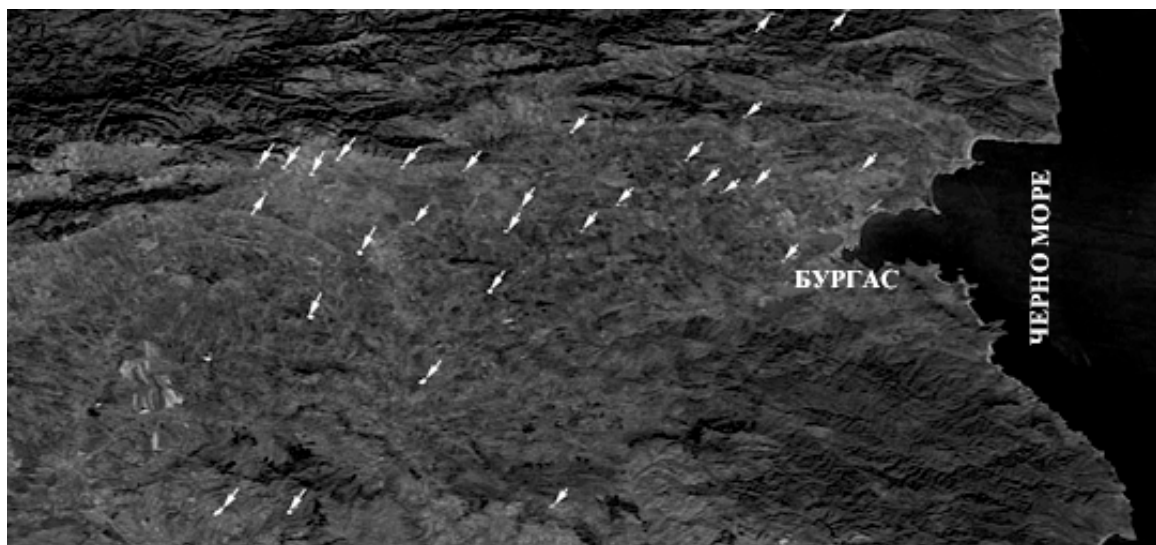
Фиг. 2

Фиг. 3

Фиг. 4

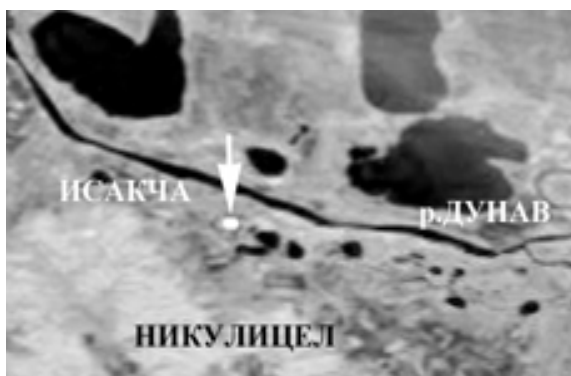
Фиг. 5

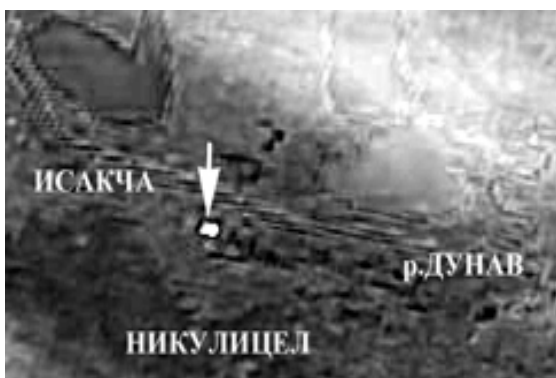
Фиг. 6

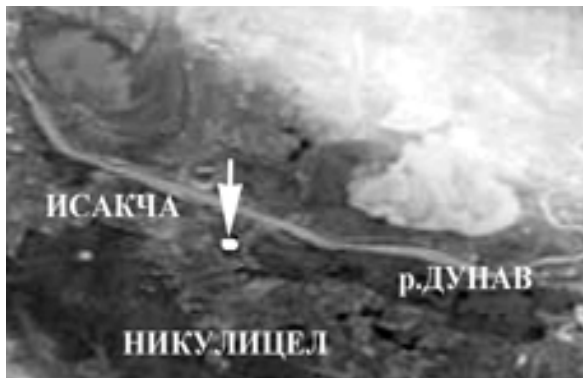
Фиг. 7. Спектрален диапазон 620-670 нм

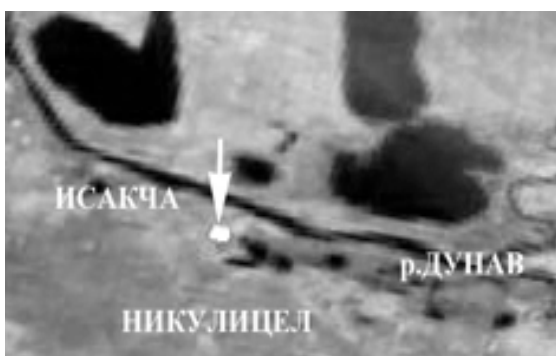
Фиг. 8. Спектрален диапазон 841-876 нм

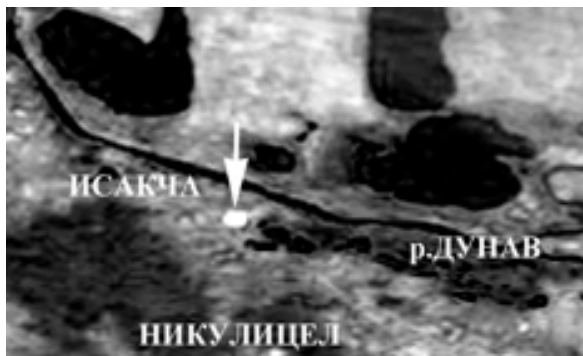
Фиг. 9. Спектрален диапазон 459-479 нм

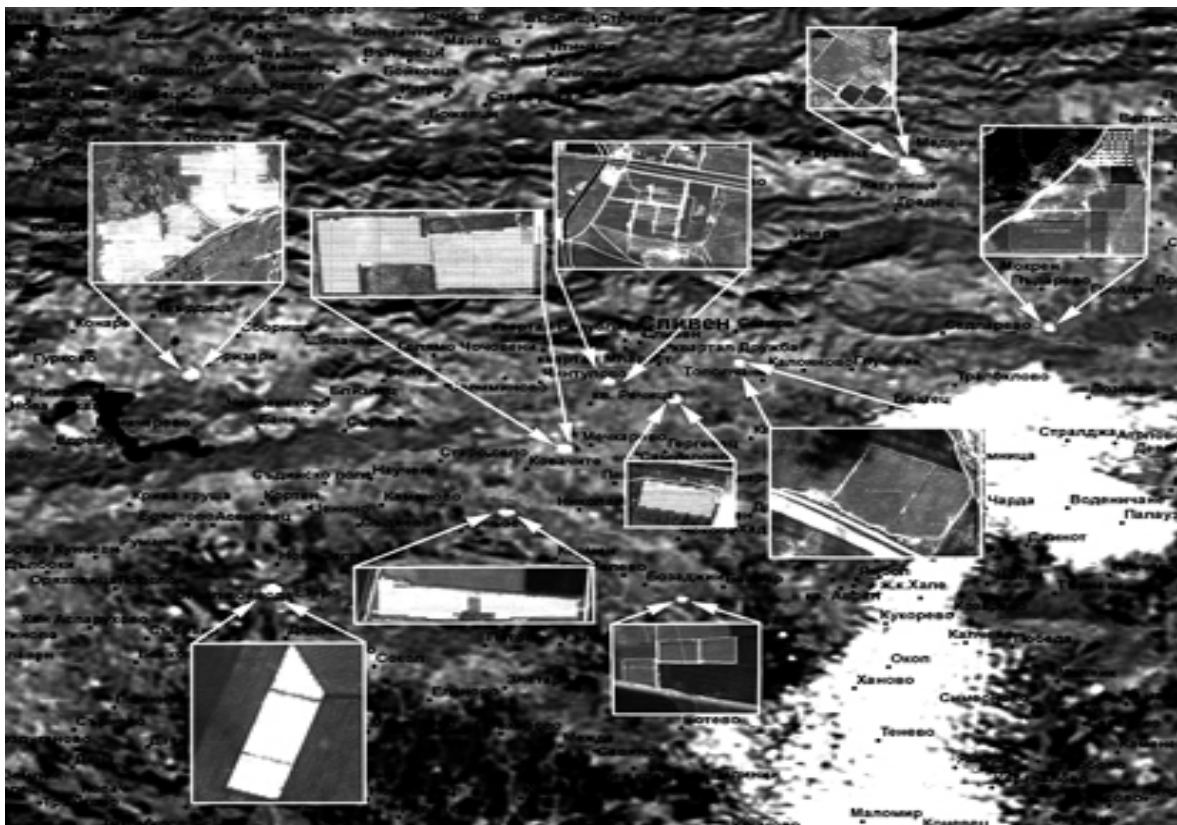
Фиг. 10. Спектрален диапазон 545-565 нм

Фиг. 11. Спектрален диапазон 1628-1652 нм

Фиг. 12. Спектрален диапазон 2105-2155 нм

Фиг. 13

Заклучение

Разгледаните техногенни оптични шумови емисии от ФВП и оранжерии подлежат на детайлно изследване и каталогизиране на техните характеристики. Това ще даде възможност за автоматично им филтриране при извършване на дистанционни изследвания от борда на КПА. Получените резултати могат да се използват и за създаване на активни шумови източници при възникване на определени рискови ситуации.

Литература:

1. Българската фотоволтаична асоциация, 2015
2. Мардиросян, Г., Аерокосмически методи в екологията и изучаване на околната среда, "Марин Дринов", 208 с., София, 2003
3. AQUA – MODIS – NASA, 2014-2015.
4. SPOT – CNES, 2014.
5. TERRA – MODIS – NASA, 2014-2015